

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

ұйымның жалпы өнімділігін арттырады.

Сонымен қатар, заманауи технологиялар бухгалтерлік есеп саласындағы заңнамалық талаптар мен стандарттарды сақтауға көмектеседі. Процестерді автоматтандыру қателіктер мен олқылықтардың ықтималдығын азайтуға мүмкіндік береді, бұл әсіресе салық органдары мен аудиторлар үшін есеп беру кезінде маңызды.

Сонымен, бухгалтерлік есепте цифрлық технологияларды тиімді пайдалану компанияның жалпы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді. Қаржылық деректерді дәлірек талдау шығындарды азайту және кірістерді оңтайландыру үшін әлеуетті мүмкіндіктерді анықтауға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде кірістің өсуіне және нарықтағы позициялардың нығаюына әкелуі мүмкін.

Бухгалтерлік есепте заманауи технологияларды тиімді пайдалану компания ішіндегі байланыс пен ынтымақтастықты жақсартуға ықпал етеді. Бухгалтерлік есеп пен есеп берудің әртүрлі жүйелерін біріктіру әртүрлі бөлімшелер арасында деректерді тиімдірек бөлісуге мүмкіндік береді, Бұл бизнес-процестердің синхрондалуына ықпал етеді және ұйымның жалпы өнімділігін арттырады. Заманауи технологиялар бухгалтерлік есеп саласындағы заңнамалық талаптар мен стандарттарды сақтауға көмектеседі. Процестерді автоматтандыру қателіктер мен олқылықтардың ықтималдығын азайтуға мүмкіндік береді, бұл әсіресе салық органдары мен аудиторлар үшін есеп беру кезінде маңызды.

Бухгалтерлік есепте цифрлық технологияларды тиімді пайдалану компанияның жалпы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді. Қаржылық деректерді дәлірек талдау шығындарды азайту және кірістерді оңтайландыру үшін әлеуетті мүмкіндіктерді анықтауға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде кірістің өсуіне және нарықтағы позициялардың нығаюына әкелуі мүмкін.

Қорытындылай келе, цифрлық дәуір бухгалтерлік қызметтерге өз жұмысын оңтайландыруға және қаржылық ақпаратты есепке алу мен талдаудың тиімділігін арттыруға бірегей мүмкіндіктер береді. Заманауи құралдар мен технологияларды дұрыс пайдалану қазіргі бизнес әлеміндегі кез келген ұйым үшін негізгі бәсекелестік артықшылық бола алады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://it-vacancies.ru/blog/oblacnye-texnologii-perexod-i-preimushhestva/>
2. <https://fastfine.ru/readyworks/referaty/buhgalterskij-uchet/buhgalterskij-uchyot-v-usloviyah-cifrovoj-ekonomiki-vyzovy-i-perspektivy>
3. <https://dis-group.ru/blogs/czifrovizacziya-chto-eto-takoe-prostymi-slovami/>

УДК657.1

ТҰРАҚТЫ ДАМУҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ҮШІН БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТЕГІ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТКЕ НЕГІЗДЕЛГЕНТӘСІЛДЕР

Хамидуллина Дәмелі Маратқызы

dameshakh@gmail.com

Л.Н.Гумилев ат.ЕҰУ есеп және таладу кафедрасының магистранты

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші - М.А. Жолаева

Соңғы зерттеулер жаңа фирмалар санының төмендеуін және ҚР-ғы ірі фирмалардың нарықтық үлесінің өсуін көрсетеді. Ғылыми мақаланың мақсаты - бухгалтерлік есепте қателерді автоматтандыру және анықтау үшін қолданылатын жасанды интеллектке негізделген заманауи технологиялық тәсілдерді зерттеу. Келешекте салық есептілігін дайындау, банк операцияларын жүргізу, сондай-ақ аудиторлық тексерулер жүргізу саласындағы жұмыстарды одан әрі автоматтандыру күтілуде. Жаңа технологияларды зерделеу шеңберінде мынадай міндеттерді шешу айқындалды:

-жасанды интеллект ұғымын ашу;

- автоматтандырылған есепке алу жүйелерінің функционалдығын анықтау;
- жасанды интеллектке негізделген технологияларды қолдануға қолайлы негізгі бухгалтерлік операцияларды анықтау.

Цифрлық технологиялардың таралуы экономикалық қызмет түрлеріне және бухгалтер мамандығына айтарлықтай әсер етеді. Олардың дамуы нәтижесінде компаниялардың ұйымдық құрылымдары өзгерді, бұл жаңа бизнес-модельдердің пайда болуына ықпал етті. Менеджерлерге шешім қабылдау үшін ұсынылған есеп жүйесі туралы ақпарат қауіптер мен қиындықтарға тап болды. Басқарушылық есеп деректерін өңдеу үлкен көлемді қамтиды. Өзгерістерге қарсылық, сенімсіздік және жаңа технологиялардың жоғары бағасы басқару есебіне жасанды интеллект технологияларын енгізуге кедергі болды. Бухгалтерлік бағдарламаларды қолданатын фирмалардың зерттеулері жасанды интеллектті тек ірі компаниялар ғана қолданбайтынын көрсетті. Көптеген кәсіпорындар оны ақпарат жинау процесін толық автоматтандыру үшін шот-фактура жүйесінде қолданды. Сондай-ақ, көптеген экономистердің пікірінше, жасанды интеллект аудит процесін жақсартудың өте сенімді әдісі болып табылады. Егер компаниялар заманауи технологияларды игеруге ұмтылса, олар адам қателігінің ықтималдығын азайту үшін бағдарламалық өнімдерді қолдануы керек. Осылайша, жасанды интеллектке негізделген технологиялар одан әрі зерттеліп, ұйымның есеп процесіне енгізілуі керек. Талдау жүргізудің әртүрлі әдістері, ойлау мен логикаға негізделген сапалы әдіс, интуитивті әдіс қолданылды. Сандық әдістер қолданылды: статистикалық және стандартты-классикалық әдістер. Статистикалық деректер негізінде жұмыста есепке алу жүйесінде жасанды интеллектті қолдану тиімділігіне талдау жүргізілді. Есепке алу қызметкерлерінің қызмет бағыттарына әсер ететін өзгерістерді анықтау үшін есепке алу жүйесін автоматтандыру мүмкіндіктеріне талдау жүргізілді. Дереккөздерден алынған мәліметтер бухгалтерлік есеп саласындағы жасанды интеллекттің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау үшін салыстыру және салыстыру әдістеріне ұшырады. Жаңа ақпараттық технологияларды енгізу нәтижесінде бухгалтерлік есеп әдістері қайта қаралуға жататынын атап өткен жөн. Есеп жүйесінің негізгі реттеуші органдарының есептік құжаттарында есепке алуды жүргізу тәсілдерін қайта қарау ұсынылады. Осыған байланысты есепке алуды автоматтандыруды жеделдетуге әсер ететін мобильді технологияларды енгізу қажет. Бұлтты технологияларды пайдалану пайдаланушыларға бухгалтерлік құжаттарды құруды және қол жетімділікті жеңілдетеді. Сондай-ақ, шешім қабылдау сапасы мен ақпараттың ашықтығын арттыру үшін заманауи технологияларды қолдану қажет.

Көптеген компаниялар құжаттарды өңдеу процестерін автоматтандыру үшін жасанды интеллектті пайдаланады. Жоғары білікті бухгалтерлерге қайталанатын және қарапайым, бірақ уақытты қажет ететін әрекеттерге көп уақыт жұмсаудың қажеті жоқ. Жасанды интеллект барлық мүмкін деректерге және болжаудың күрделі модельдеріне жылдам қол жеткізудің пайдасын көреді. Жасанды интеллект адамның қателіктерін азайтады және сапаны жақсартуды қолдайды. Қаржылық, бухгалтерлік және кеңес беру қызметтеріндегі көшбасшылардың 70% - дан астамы жасанды интеллект бухгалтерлік есеп деректеріне негізделген түсінікке әсер етеді деп санайды. Жасанды интеллект ай сайынғы немесе тоқсан сайынғы жабу процедураларында адамдарды қолдауы немесе тіпті алмастыруы мүмкін. Ол тіпті бір уақытта бүкіл кезең ішінде жабу процедурасын дайындап, тек үлгіні тексерудің орнына компанияның 100% құжаттарын тексере алады. Оны ішкі бақылауда да қолдануға болады, бұл оны дәлірек және тиімді етеді. Оны бухгалтерлік есепте қолданатын компьютерлік технологиялар қайталанатын және уақытты қажет ететін әрекеттерді терең түсінетіндігін дәлелдеді. Сондықтан біз оларды есеп қызметкерлеріне клиенттерге қызмет көрсету, Стратегиялық жоспарлау сияқты адами көзқарасты қажет ететін тапсырмаларды орындауға көбірек уақыт беру үшін пайдалануды ұсынамыз.

Құпия деректерді беру мен бөлісуге негізделген бизнесте сенімді үшінші тараптарсыз цифрлық валютаның шынайылығы мен тұтастығына кепілдік бере алатын блокчейн нағыз революцияны жариялайды. Бұл тақырып бойынша, барлық цифрлық инновациялар сияқты, шет елдердегі бухгалтерлер де ілесуге бел буған сияқты. Қазіргі уақытта әртүрлі бағдарламалардың көмегімен бухгалтерлік есеп жүргізуге болады. Компаниялардың есеп

ақпаратын жинау, тіркеу және жинақтау оңайырақ болады және өз қызметінде тәуелсіз бола алады. Есептік жүйеге жаңа технологияларды енгізу көптеген мүмкіндіктерді ұсынады. Әдебиеттерді зерттеу негізінде біз осы мүмкіндіктердің түрлерін анықтадық. Жасанды интеллект жылдамдық пен дәлдікті арттыру және өңдеу шығындарын азайту үшін процесті автоматтандыру арқылы бухгалтерлік есеп саласын оңай біріктіре алады. Компаниялар оны пайдалануға мүдделі, осы технологияны меңгерген мамандарды қабылдағысы келеді. Бірақ олардың дайындық деңгейі мен жасанды интеллектті енгізудің пайдалылығы арасындағы байланысты зерттеу қажет.

Бухгалтерлік есепті цифрлық автоматтандыру талдауға негізделген толыққанды тапсырмаларды жасай отырып, жаңа кәсіптерге әкелуі мүмкін. Мұндай өзгерістер келесі бес жыл ішінде пайда болуы мүмкін. Технологиялық дамудың өзінде сіз әрқашан пайда әкелетін адам факторынсыз жасай алмайсыз. Қызметкерлерді жаңа құралдарға үйрету және оларды іс жүзінде қолдануға мүмкіндік беру қажет. Сонымен қатар, клиенттер көбінесе тиімділік пен технологиялық көрсеткіштерге қарамастан адаммен байланыс орнатуды жөн көреді. Себебі технология осы уақытқа дейін адамның мойнында болған қызықсыз және күнделікті тапсырмаларды жоюға жұмылдырылуда. Бухгалтер апта сайын 40 сағат жұмыс істейтін және бухгалтерлік құжаттамаға күніне 300-ден астам шот-фактураны енгізуге тура келетін жағдайларда жұмыс жүктемесі үлкен, бірақ өзекті емес, сондықтан осы процестерді автоматтандыруды жүзеге асырған жөн. Осылайша, бухгалтер қателерді анықтау және түзету үшін бірнеше тексерулер жүргізіп, қалған уақытын талдауға және жаңа клиенттерді табуға арнауы керек. Жасанды интеллектті басқару есебіне енгізу кезінде адами және әлеуметтік факторларға баса назар аударылады. Технологиялық жетістіктер жұмысшылардың, менеджерлердің және бухгалтерлердің міндеттері мен дағдыларына әсер етеді. Олар сондай-ақ мүдделі тараптармен ынтымақтастық туралы жаңа нормативтік келісімдерді әзірлеуге ықпал етеді. Жергілікті жұмысшыларға тиісті біліктілік қажет болады, бұл бухгалтер мамандығының одан әрі дамуын анықтайды.

Біздің ойымызша, цифрландыру басқару есебі мен мониторингінің әртүрлі бағыттарына әсер етеді. Біріншіден, бұл автоматтандыру процесінің өзіне, екіншіден, аналитикалық әрекеттерді қолдауға әсер етеді, бұл өте күрделі. Бұл жағдайда менеджерлер бақылау мүмкіндіктерін жоғалтады, бұл компанияның нәтижелерін болжауды шектеуге әкеледі. Бухгалтерлік есепте компьютерлік технологияларды қолдану тетіктерін зерттеу барысында біз олардың белгілі бір кемшіліктерін анықтадық, атап айтқанда:

бағдарламаны іске асыру кезеңінде компания қызметкерлерінің көпшілігі екі топқа бөлінеді: кейбіреулері жаңа бағдарламаға риза, басқалары жоқ. Әр қызметкерге сәйкес келетін бағдарламаны таңдау мүмкін емес міндет болуы мүмкін. Кәсіпорында оның қызметкерлері мен менеджері шешетін міндеттердің барлық спектрі айқын-басқарушылық шешімдерді уақтылы қабылдау қажет;

бухгалтерлік есептің бағдарламалық жасақтамасына қызмет көрсететін компания қызметкерлерінің құзыреттілігі;

қазіргі бухгалтер бухгалтерлік есеп пен салықтық есеп әдіснамасын білумен қатар, әрине, бухгалтерлік есепті автоматтандыру жүйелерімен жұмыс істеудің қажетті дағдылары болуы керек.

Осылайша, негізгі кемшіліктер қызметкерлердің ақпараттық технологиялар саласындағы дағдыларының жеткіліксіздігімен байланысты болуы мүмкін. Сондықтан қызметкерлердің біліктілігін арттыруды және бағдарламалық өнімдерді қолдануды дамытуды ұсынамыз.

Тағы бір мәселе маңызды: бухгалтер өз жұмысында пайдалануды жоспарлап отырған жүйе қаншалықты қол жетімді және жұмыс істеуге ыңғайлы. Айта кету керек, барлық қажетті функционалдығы бар кез-келген автоматтандырылған жүйе әзірлеушінің қолдауын қажет етеді. Бухгалтерлік есепте түсіру жұмыстары көп және көбінесе жалпы жұмыс жүктемесінің 50% - дан астамын құрайды, тіпті шығындар мен өнімділік. Дәл осы жерде автоматтандыру жүреді, бұл өңдеу уақыты мен шығындарын азайту үшін тамаша шешім. Жасанды интеллект

арқылы фирмалар мінсіз қызмет көрсету сапасын қамтамасыз ете отырып, көбірек тұтынушыларға қызмет көрсету арқылы өнімділікті арттырады. Олар өз кірістерін көбейтеді, сонымен бірге көбірек жалақы алады. Уақытты үнемдеу арқылы олар тіпті кеңес беру, жобалау, шығындарды оңтайландыру, сатып алу, жоғары қосылған құны бар қызметтерді ұсына отырып, өз іс-шараларын байыту мүмкіндігіне ие болады. Алдағы бірнеше жыл ішінде салықтық дайындық, жалақы, банк дела және тіпті аудиттің көптеген аспектілері жасанды интеллектке негізделген технологияларды қолдана отырып автоматтандырылады деп күтілуде.

Әдетте, жасанды интеллект туралы айтылғанда, бұл саланың мамандарын автоматтандырылған жүйелер арқылы жоюды білдіреді. Олар шот-фактура жоспарын әр құрылымның қызметіне, оның шоттары мен тәуекелдеріне бейімдей алады. Бірақ әзірге біз әлі де осы процестердің даму сатысында тұрмыз. Дегенмен, сарапшылар рентабельділік пен өнімділікті арттыру тұрғысынан әсерді жоққа шығара алмайды. Автоматтандыру көптеген мүмкіндіктер үшін бухгалтерлік есеп деректерін пайдалана алады. Себебі жасанды интеллект қаржылық ағындарды, клиенттердің жазбаларын және әр компанияның деректерін талдай алады, мысалы, қолма-қол ақшаны оңтайландыру, сақтандыру немесе негізгі құралдарды сатып алу, клиенттің келісімшартын өзгерту және т. б.

Сондай-ақ, жасанды интеллект ішкі аудиттің тиімділігі мен үнемділігін арттыруда маңызды құрал бола алады. Аудит кезінде маңызды элемент Елеулі бұрмалану қаупін бағалау болып табылады. Егер есепке алу деректері тиісті түрде ресімделмесе, аудиторлар бұзушылықтар мен заңсыз жүргізілген операцияларды уақтылы анықтай алмайды. Тиісінше, қаржылық есептілік туралы ақпарат бұрмаланған, олар транзакцияларды дұрыс бағаламайды деп күтілуде. Аудиторлар өз клиенттерінің қаржылық есептілігі үшін жауап бермейді. Аудиттің әр кезеңінде жасанды интеллекттің интеграциясы негізінде келесі операцияларды автоматтандыру мүмкін болады:

- бүкіл популяцияны толық тестілеу;
- деректердің үлкен көлемін талдау;
- клиенттің барлық іскерлік операциялары туралы ақпарат жинау.

Жасанды интеллект нақты уақыт деректерін егізінде болжам жасауға мүмкіндік береді, қаржылық есептілікке күрделі талдау жүргізу үшін пайдаланылады. Осылайша, бухгалтерлік жазбаларды дайындау және түзету, ақпаратты талдау және шешім қабылдауды қолдау алаяқтықты анықтау үшін бақылауды күшейтуге мүмкіндік береді.

Ғалымдарының зерттеуі негізінде жеті жүзден астам мамандық өз процестерінде роботтандыруға жүгінетінін атап өтуге болады. Кәсіптердің ішінде роботтандырудың 94% қатысатын жетекші орыналатын бухгалтер лауазымы бар. Себебі жасанды интеллект адамдарды ауыстыру үшін бухгалтерлік есеп процестерін біріктіре алады. Жасанды интеллект және роботтандыру бухгалтерлік есеп саласын біріктіруге мүмкіндік береді. Бұған жылдамдық және дәлдікті арттыру арқылы процестерді автоматтандыру арқылы қолжеткізіледі. Шығындар азайту үшін деректерді жинау, банктік шоттарды салыстыру, бухгалтерлік жазбаларды енгізу және басқа операциялармен айналысатын Роботтар қолданылады.

Роботтандыру бухгалтерлік есептегі қателіктерді жеңудің тиімді және сенімді құралы болып табылады. Айта кету керек, роботтар қысқа мерзімде ең күрделі есептеулерді орындай отырып, толық күн жұмыс істей алады. Автоматтандырылған процестердің үздіксіз жұмыс істеуі үшін қажетті мәліметтер базасын қамтамасыз ету үшін адамның болуы қажет екенін атап өткім келеді, сондықтан робот көмекшілерінің позицияларын құру қажет. Бухгалтерлік есепті цифрлық автоматтандыру талдауға негізделген толыққанды тапсырмаларды жасай отырып, жаңа кәсіптердің пайда болуына әкеледі. Процесі роботтандыру әртүрлі деңгейлерде жүзеге асырылуы мүмкін: деректерді жинау, сату, тапсырыс және басқалар туралы ақпаратты жалпылау немесе редакциялау кезінде. Адам факторы технологиялық дамудың өзінде онсыз жасай алмайтындығын ерекше атап өтуге болады. Бухгалтердің қызметі пайдалы екені анық мысалы, роботтар нәтижелерді түсіндіре алмайды және есеп ақпаратын талдай алмайды. Осыған байланысты роботтандырылған технологияларды қолдану жағдайында:

қызметкерлерді жаңа құралдарға үйретуді ұсыну; оларды практикалық қолдануға мүмкіндік берілуі.

Құны бойынша роботтандырылған жүйе көптеген бухгалтерлердің жұмысын қысқамерзімде кідіріс пен үзіліс проблемаларын тудырмай орындай алады. Біздің ойымызша, тұтынушылар тиімділік пен технологиялық көрсеткіштерге қарамастан адаммен байланыста болуды қалайды. Бухгалтер бухгалтерлік құжаттаманы қолмен енгізген жағдайларда жұмыс жүктемесі үлкен, бірақ маңызды емес. Күнделікті міндеттерді жеделдету үшін заманауи технологиялар енгізілуде, ал бухгалтерге оларды бухгалтерлік есептегі қателерді тексеру, анықтау және анықтау үшін қолдануды ұсынамыз. Сондықтан ақпараттық алыптастыру процесіне автоматтандырылған жүйелерді енгізу орынды. Жүргізілген зерттеу негізінде автоматтандырылған жүйелер белгілі бір ретпен сипаттауға болатын әрекеттерді шешуге мүмкіндік беретінін атап өткен жөн. Бухгалтерлер мен қаржы сарапшылары ішкі процестерді жан-жақты қарастырады, тұтастай алғанда компанияның даму стратегияларын талдайды және әзірлейді. Қазіргі заманғы бухгалтерлерге жаңа технологияларды енгізуді бастауды ұсынамыз, бұл бухгалтерлерге олардың әсіби дамуына уақыт береді. Шот-фактураларды жинау, шот-фактураларды басқару және деректерді енгізу сияқты бухгалтерлік операцияларды жасанды интеллект арқылы автоматтандыруға болады. Автоматтандыру және жасанды интеллект процестерді едәуір жеделдете алады, жүйелі ережелерді орнатуға мүмкіндік береді. Зерттеу барысында бухгалтерлік есептің жаңа технологияларын қолдану бухгалтерлік операцияларды жеделдететіні анықталды. Болашақта бухгалтер мамандығының болуы мәселесі туындайды. Біз мамандық сақталады деп санаймыз, өйткені кез-келген автоматтандырылған жүйені адам басқарады. Алайда бухгалтердің дағдылары өзгеріп, аналитикалық сипаты болады.

Список использованных источников

1. Basova, A. (2017). Accounting-analytical model of innovation-active business entities. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 38, 40-46.
2. Aini, Q., Hariguna, T., Putra, P. O., & Rahardja, U. (2019). Understanding How Gamification Influences Behaviour in Education. *International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering*, 8(1.5), 269-274.
3. Alcivar, I., & Abad, A. G. (2016). Design and evaluation of a gamified system for ERP training. *Computers in Human Behavior*, 58, 109-118.
4. Carnegie, G., Parker, L., & Tsahuridu, E. (2020). It's 2020: What is Accounting Today? *Australian Accounting Review*, 31(96), 65-73.
5. Amanova G.D., Akimova B.Zh., Saparbaeva S.S., Moldashbayeva L.P., Zholayeva M.A. (2023) Problems and prospects in development of digital technologies in accounting and auditing at social enterprises of the Republic of Kazakhstan. *Rivista di studi sulla sostenibilita*. Vol. 13(1). P. 65-81, DOI: 10.3280/RISS2023-001-S1005
6. Жолаева М.А., Уразбаева З.О., Жүніс А.Н. Бизнес-тегі бухгалтерлік есептің ақпараттық жүйесінің тиімділігі. *Әл-Фараби атындағы ҚҰУ хабаршы экономика сериясы*. – №4(162). – 2023. – Б.164–176. <https://doi.org/10.26577/be.2023.v146.i4.014>
7. Чая В.Т., Жолаева М.А. Концептуальные основы IT-аудита цифровом пространстве. *«Аудит» журнал*. – №1. – 2019. – С.10-14.
8. Fauzia, T., Afni, Z., & Santi, E. (2021). Konten Kurikulum Akuntansi Perguruan Tinggi Dan Kesesuaian Dengan Standar Kompetensi Lulusan. *Jurnal Akuntansi dan Manajemen*, 16(2), 168-190.
9. Hamari, J., Shernoff, D. J., Rowe, E., Coller, B., Asbell-Clarke, J., & Edwards, T. (2016). Challenging games help students learn: An empirical study on engagement, flow and immersion in game-based learning. *Computers in Human Behavior*, 54, 170-179.

10. Huang, R., Ritzhaupt, A. D., Sommer, M., Zhu, J., Stephen, A., Valle, N., . . . Li, J. (2020). The impact of gamification in educational settings on student learning outcomes: a metaanalysis. *Education Tech Research Dev*, 68, 1875-1901.

11. Жолаева М.А., Уразбаева З.О., Жүніс А.Н. Бизнес-тегі бухгалтерлік есептің ақпараттық жүйесінің тиімділігі. *Әл-Фараби атындағы ҚҰУ хабаршы экономика сериясы*. – №4(162). – 2023. – Б.164–176. <https://doi.org/10.26577/be.2023.v146.i4.014>

12. Kasurinen, J., & Knutas, A. (2018). Publication trends in gamification: A systematic mapping study. *Computer Science Review*, 27, 33-44.

13. Kimmel, P. D., Weygand, J. J., Kieso, D. E., Trenholm, B., Irvine, W. & Burnley, C. D. (2020). *Financial Accounting: Tools for Business Decision-Making*. Canada: Wiley.

14. Demirkan, H., Spohrer, J.C., & Welser, J. (2016). Digital Innovation and Strategic Transformation. *IEEE Computer Society, Guest Editors' Introduction*, 14-18

АҚПАРАТТЫҚ КЕҢІСТІК САЛАСЫНДАҒЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕН АУДИТ ҚЫЗМЕТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ТАЛДАУ

Ыбрай Әсия Ерғазықызы

assiyaybray@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті,

Мемлекеттік аудит кафедрасының студенті

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Б.О.Кайранбеков

Аңдатпа. Қазіргі заманда ақпараттық технологиялар қарқынды дамып, күннен күнге күрделене түсіп жатыр. Бұл саланың дамуы жаңа тәуекелдердің пайда болуымен қатар жүреді. Коммерциялық қатынастардың электронды жүйелерде жүргізілуі қаржылық транзакциялар, қолданушылардың жеке деректері, сауда-саттық қатынастары туралы мәліметтер сияқты құпия деректердің ақпараттық кеңістікте өңделуін білдіреді. Бұл ақпараттық кеңістік саласындағы қаржыландыруға жаңа міндеттер қойып, сыртқы және ішкі аудит қызметтеріне тарапынан қосымша бақылауды талап етеді. Мақалада ақпараттық кеңістіктегі қаржыландыру мен аудит түсініктері, олардың ерекшеліктері және Қазақстандағы ақпараттық технологиялар саласының мәселелері қарастырылған.

Кілт сөздер: ақпараттық кеңістік, ақпараттық технологиялар аудиті, қаржыландыру, ақпараттық технологиялар аудиті қызметтері, «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы, е-Үкімет, цифрлық сауаттылық.

Abstract. Nowadays, information technologies are rapidly changing and developing. At the same time, it creates new risks. Conducting commercial relations in electronic systems means processing confidential information, such as financial transactions data, users' personal data, and information on trade relations in the information space. This imposes new requirements on financing in the information space field and requires additional control by external and internal audit services. The article discusses the concepts of financing and audit in the information space, their features and problems in the information technologies field in Kazakhstan.

Key words: information space, information technologies audit, financing, IT audit services, «Digital Kazakhstan» program, e-Government, digital literacy.

Аннотация. Интенсивное развитие информационных технологий в современном мире способствуют появлению новых рисков. Ведение коммерческих отношений в электронных системах подразумевает обработку конфиденциальных данных, таких как данные о финансовых транзакциях, персональные данные пользователей, данные о торговых отношениях в информационном пространстве. Это создает новые задачи перед финансированием в сфере информационного пространства и требует дополнительного